

Поняття і види соціальних норм

Очікувані результати

Після цього заняття ви зможете:

- називати ознаки соціальних норм;
- наводити приклади соціальних норм;
- висловлювати судження щодо ролі соціальних норм у житті людини та суспільства.

Пригадайте!

Що вам відомо про правила? Де ви з ними зустрічалися? Для чого вони існують? Які наслідки порушення правил можуть наступити для самого порушника, для інших членів спільноти?

Почнемо!

Чи чули ви коли-небудь фрази «золоте правило», «граю по своїм правилам», «не хочу жити за чужими правилами», «життя коротке – порушуй правила»? Чи задумувалися ви над тим, наскільки важливі правила в житті людини? Чи часто ми зустрічаємося з ними? Чи діють певні правила в школі, вдома, на вулиці, у транспорті, у магазині, у спортивних і інших іграх? Якщо ви відповісте «так», то будете абсолютно праві.

1. Які правила існують у суспільстві?

Ще в стародавні часи наші предки зрозуміли, що для того, щоб люди могли жити і виживати разом, їм потрібно домовлятися і створювати певні **правила**. Так поступово в житті людей виникли **звичай і традиції** – правила, що закріпилися в свідомості людей із давніх часів. У різних державах у різних

народів вони можуть бути різними, можуть бути і схожими: від звички чистити зуби вранці до різноманітних традицій святкування весілля, дня народження, нового року.

Чекаємо на
важливих гостей!

*Зустріч поважних гостей короваєм -
одна з народних українських традицій*

Я так люблю Новорічні
свята!

*Зустріч Нового року з ялинкою – одна зі
святкових традицій багатьох народів*

Релігійні норми виникли з появою релігії і віри в Бога (богів). Вони зафіксовані в священних книгах (Біблія – у християн, Коран – у мусульман, Тора – в іудеїв та ін.), у рішеннях церковних організацій і обов’язкові для виконання вірянами – прихильниками тієї чи іншої релігії, їх невиконання може потягнути за собою певну відповідальність перед релігійною громадою. Наприклад, за порушення посту в Рамадан мусульманин має спокутувати свій гріх годуванням бідняків протягом певного часу.

...в ім'я Отця, і
Сина, і Святого
Духа. Амінь.

Вінчання в церкві – один із обов'язків віруючих християн

Немає Бога,
крім Аллаха ...

*Кааба. Паломництво до святих місць –
один із обов'язків мусульман*

Норми моралі також мають глибоке коріння і відображають розуміння людиною різниці між добром і злом, порядністю і безчестям, справедливістю і несправедливістю. Ображати інших чи не допомагати молодшим, людям старшого віку, тим, хто потребує вашої допомоги – це порушення норм моралі. За порушення таких норм настає моральний чи громадський осуд. Норми моралі формуються у людей поступово і лише після визнання їх більшістю набувають обов'язкового характеру. Так сталося зі ставленням до людей іншої національності чи кольору шкіри. Століттями в людському суспільстві вважалося нормальним зверхньо ставитися до людей іншої національності чи до людей з іншим кольором шкіри. І тільки в XX столітті цивілізований світ визнав, що всі люди, незалежно від національності, кольору шкіри, віросповідання народжуються рівними в правах.

Який дорослий у мене помічник!

Допомога батькам – моральний обов'язок дітей

Хтось і моїй бабусі допоможе ...

Допомога людям похилого віку – добрий вчинок

Набагато пізніше, ніж інші норми, з'явилися правила різних організацій, установ, які регулюють їхнє внутрішнє життя, взаємини між членами колективу, порядок прийому нових членів, формування керівних органів, час початку і закінчення роботи тощо. Їх назвали **корпоративними нормами**. Такі норми діють на підприємствах, у громадських організаціях, політичних партіях. Часто їх приймають на загальних зборах, фіксують у статутах організацій, у правилах внутрішнього розпорядку. Корпоративні норми обов'язкові для членів цих організацій, і за порушення таких норм можливі різні санкції: від попередження до звільнення (виключення) з колективу.

Вітаю! Сьогодні ми
Досягли успіху!

Дотримання ділового стилю в одязі – одна з можливих корпоративних норм

Крім названих існують і інші правила – політичні, культурні, норми етикету тощо.

2. Що таке соціальні норми?

Тож протягом свого існування людство створило велику кількість правил, які необхідні для регулювання відносин між людьми. Усі ці правила називають **соціальними нормами**. Що спільного, а що відмінного в різних видах соціальних норм? Очевидно, спільним є те, що все це є правилами (нормами), необхідними для виконання, а відмінним є те, що вони стосуються різних суспільних груп, різних сфер життя людини, виникли вони по-різному, були встановлені і контролюються різними інституціями і відповідальність за порушення цих норм буде різною.

Серед багатьох правил, встановлених людьми, є і **норми права**, які є одним із видів соціальних норм. Норми права відрізняються від інших соціальних норм тим, що їх встановлює і охороняє держава, тобто приймають норми права і контролюють їх виконання спеціальні державні органи; норми права записані в спеціальних документах і обов'язкові для всіх, хто перебуває на території держави, незалежно від їхнього віросповідання, моральних настанов, ставлення до самих норм права тощо.

Символом закону і права в багатьох країнах є **ФЕМІДА** – грецька богиня права і законного порядку. Її зображують у вигляді жінки з пов'язкою на очах (вона неупереджена), з терезами (вона зважує добро і зло, вину і невинність) і мечем (вона карає винних).

Отже, звичаї і традиції, релігійні норми, норми моралі, корпоративні норми і норми права – є різними видами соціальних норм. Усі вони регулюють суспільні відносини, колись і кимось встановлені, стосуються певного кола людей, існують в усній чи письмовій формі, за їх невиконання може настати

певна відповідальність. Одні види соціальних норм відрізняються від інших за змістом, сферою регулювання, способом формування, способом закріплення і способом відповідальності за порушення цих норм.

Чому саме норми права вважаються найважливішими з соціальних норм? *Про це та багато іншого ви дізнаєтеся на наступному занятті* 😊.

Перевірте, чи все ви зрозуміли по цій темі, переглянувши **ПРЕЗЕНТАЦІЮ** до заняття.

Якщо на всі питання ви зможете відповісти, значить, теоретичний матеріал ви засвоїли!